

A magyar államalapításnak jelképesen és a korabeli politikai viszonyokat tekintve valószínűleg is a koronaküldés volt a legfontosabb eseménye. Az alábbi interjúban dr. Kristó Gyula történész, egyetemi tanár (Szegedi Tudományegyetem) István király koronakéréséről és a korona korabeli politikai jelentőségéről fejti ki álláspontját.

– Tanár úr, számon tart-e kortárs és közvetlenül István koronázását említő forrást a történettudomány?

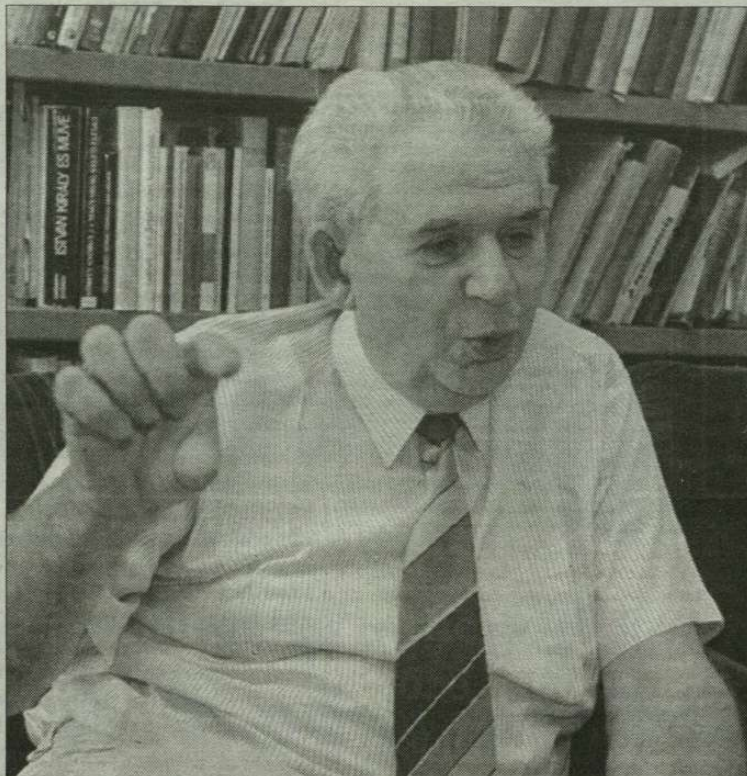
– A magyar koronázásról egyetlen kortársnak mondható tudósításunk van, az 1018-ban meghalt Thietmar merseburgi püspöké. Ő azt írja, hogy III. Ottó császár kegyéből és biztatására a bajorok hercegének, Henriknek a sógora, Vajk, miután a saját országában püspöki székeket létesített, koronát és áldást nyert. Ez az egyetlen mondat, amelyet mindenképpen 1018 előtt jegyeztek le, az egyetlen kortársnak tekinthető információ Vajk koronakapásáról. Nincs ugyan megjegyezve, hogy Vajk Istvánnal azonos-e, illetve, hogy magyar fejedelemtől van-e szó, az azonban, hogy Henriknek nem volt más sógora, biztossá teszi a dolgot.

– Végső soron kitől kapta István a koronát? Hiszen erről a forrás nem beszél...

– Hosszú viták eredményeképp ma már meg lehet válaszolni ezt a kérdést: a korona és az áldás küldője II. Szilveszter pápa volt, és ez az aktus nem történhetett volna meg III. Ottó császár beleegyezése nélkül. A ma tudomány szerint tehát István úgy kapott koronát, hogy két nagy világhatalom reprezentatív képviselője, a német-római császár és a római pápa közösen küldte azt. Az említett áldás, mint egyházi juttatás, a pápától származik. Tudjuk, hogy ebben az időben, amikor a pápai koronaküldés szóba jöhet – az időpontra még térjünk ki –, III. Ottó császár és II. Szilveszter pápa együtt voltak valahol

Dr. Kristó Gyula történész: a koronát 1001. április 4. és augusztus 23. között küldhette a pápa

A beilleszkedés jelképe

**Kristó Gyula: egyedül Istvánnak sikerült koronát kapnia...
(Fotó: Schmidt Andrea)**

Rómában vagy Itáliában, tehát minden történelmi feltétel megfelel annak, hogy közös akcióról legyen szó.

– Lehet-e tudni pontosan, hogyan zajlott le a koronaküldés?

– Ezt pontosan valószínűleg soha nem lehet majd tisztázni. A koronaküldésről egy 100 évvel későbbi forrás, Hartvik győri püspök tudósítása számol be. Eszerint István elküldte Asztrik (vagy Asrik) főpapot, hogy menjen Rómába, és hozzon koronát számára. A történet szerint azon az éjjelen, amikor néhány óra múlva a korona kérésére sor került volna, a pápa angyali látomást látott. Ez figyelmeztette a őt, hogy ne adja oda a lengyeleknek a koronát, akik pedig koronára várva már ott voltak nála, hanem a következő napon, amikor jön egy nép küldötte, annak adjon koronát. A pápa így is cselekedett, és másnap

az eredetileg lengyelek számára készített koronát odaadta Asztriknak, aki elhozta azt Magyarországra, s ezzel Istvánt megkoronázták. Érezhető, hogy a történetnek van bizonyos meszeszerű jellege; a magyarokért közbenjáró égi hang és a lengyelek hoppon maradása önmagában is gyanút kelt. Kevésbé hihető, hogy a korona elnyerése egyetlen éjszakán múltott volna.

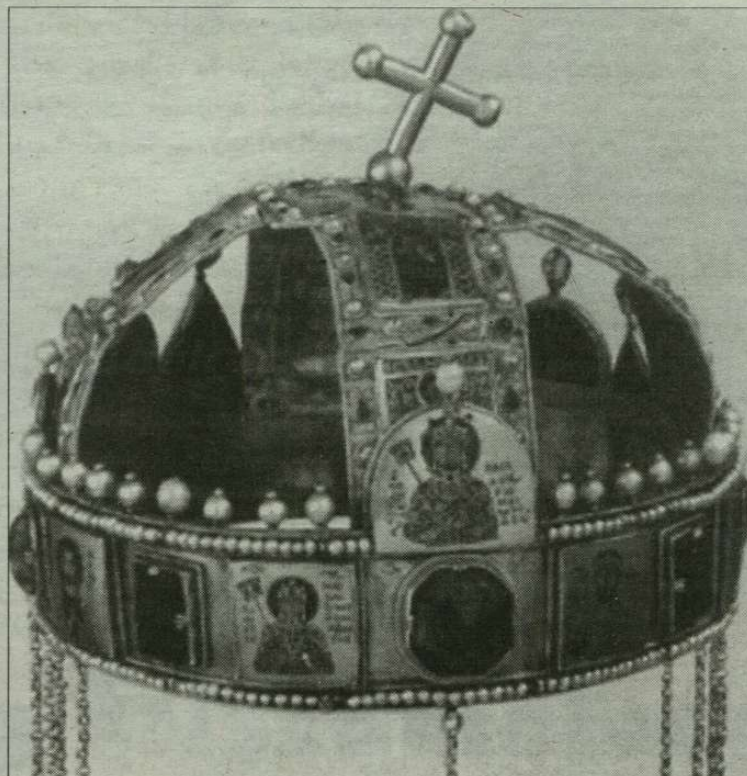
– Mi lehetett a valóság?

– Minden legenda mögött van valami valóság, és a modern kutatás képes arra, hogy ezt a valós hátteret felfedje. Azt hiszem, a megoldást az az okmány jelenti, amely az 1001. április 4-én tartott ravennai zsinatról maradt ránk. Ezen III. Ottó császár és II. Szilveszter pápa közösen vettek részt. Az okmány ugyan egy ravennai vonatkozású ügyet tárgyal, de a zsinaton részt vevők sorában szerepel

egy Anasztáz nevű papi személy, aki mint Szklavania Szűz Mária monostorának apátja vett részt. Ez az Anasztáz tulajdonképpen Asztriknak (vagy Asrik) azonos. Ezt a tényét még Hartvik püspök, 100 évvel később is tudta és megírta munkájában, hogy Asztrik főpapot, akit más néven Anasztáznak mondtak, küldte el István a szent apostolok küszöbéhez, vagyis a római pápához, hogy koronát hozzon.

– Hogyan keveredtek a lengyelek a koronaküldésbe?

– A lengyelek úgy keveredtek a dologba, hogy Asztrik-Anasztáz mint Szklavania egyháztartomány egyik apátja vett részt a zsinaton, Szklavania pedig Lengyelországgal azonos. Ugyanakkor a Szűz Mária monostor, mint a kutatás kiderítette, a lengyelországi Meseritz apátságát jelenti, vagyis Anasztáz 1001-ben

**A nemzeti ereklyévé vált Szent Korona
(DM-fotó)**

még a lengyel kolostor előjárójaként fordult meg Ravennában, István meghatalmazottjaként. Anasztáz annak a Szent Adalbertnek a tanítványa volt, akiben Szent István király megkeresztelődését tisztelhetjük. Ravennában tehát egy Lengyelországban működő, de általános közép-európai érdekeket figyelembe vevő apát vett részt István képviseletében a zsinaton. Ez valószínűvé teszi, hogy a koronakérés – és az áldás, ami magában foglalta az esztergomi egyházmegye felállítását – 1001. április 4-én vagy akörrüli napokban a ravennai zsinaton történt meg.

– Ebben az esetben mikor történt István koronázása?

– Ha mindez igaz, akkor a koronázás nem 1000. augusztus 20-án, nem is 1001. január 1-jén történt, hanem mindenképp 1001. április 4. után, de 1001. augusztus 23-át

megelőzően. A pécsi püspökség alapítólevele ugyanis 1009. augusztus 23-áról való, s ez azt közli, hogy István uralkodásának 9. évében készült, vagyis István úgy számított uralkodását, hogy annak első esztendeje 1000. augusztus 24-étől 1001. augusztus 23-áig tartott. Kapunk tehát egy 4 hónapos időtartamot 1000. április 4. és 1001. augusztus 23. között, amikor István koronázását tehetjük. A magyar szakirodalomban Váczy Péter képviseli azt a véleményt, amely alkalmasint az igazságot fedi, miszerint Istvánt 1001. június 1-jén, egy nagy egyházi ünnepen, pünkösdkor koronázták meg. Az elképzelés reális, de bölcsen jártak el a magyar millennium megünneplését kitűző kormányzervek is, amikor e bizonytalanságok miatt a magyar millennium ünnepséget nem egyetlen naphoz vagy

évhez, hanem a 2000. január 1-jétől 2001. augusztus 20-áig tartó időszakhoz kapcsolták; e 20 hónapba okvetlenül beletartozik István megkoronázása.

– Mekkora nemzetközi politikai jelentőséget tulajdonítottak a maga korában a koronaküldésnek?

– A korona hatalmi jelvény volt, és nem volt mind, hogy István kitől kapja ezt. Egy reális feltevés szerint Istvánnak – talán utolsó évében már apjának, Gézának – volt egy hatalmi jelvénye, egy lándzsa, amit a német-római császártól kapott. Emögé a németek odaképzelték a hűbéri fennhatóságot. Feltehető, hogy Istvánnak a pápától való koronakérése egy néhány évvel azelőtti lándzsajuttatást próbált ellensúlyozni. Az már István „pechje” – bár ugyanekkor szerencséje is –, hogy míg ő a római pápához küldte követét, a pápával ott volt III. Ottó is, vagyis a császárt nem lehetett „kicseszni”. Tény, hogy Istvánnak immár a pápa közreműködésével, pápai koronát sikerült elérnie, s a későbbiekkel ezzel próbált kibújni a német gyámokozási igény alól. Itt István erős függetlenségi törekvése tapintható ki, ő ugyanis sóha, egyetlen iratában sem nevezte magát valamely uralkodó alattvalójának, úgy próbálta elismertetni az európai hatalmasságokkal a maga hatalmát, hogy kényesen ügyelt függetlenségére. A koronával István hatalmához új legitimitációt kért, mai szóval csatlakozni, illeszkedni próbált Európa nyugati feléhez. Ebben az időszakban a legtöbb önállósulni akaró közép-európai ország közül egyedül Istvánnak sikerült koronát kapnia, olyannyira, hogy pápai koronaküldéssel a történelemben még évtizedekig nem is találkozni. István koronakérése több évtizeddel megelőzte saját korát. Majd csak az 1060-as években vált újra divattá, hogy a pápa koronát küld, akkor viszont a megváltozott körülményeknek megfelelően a ez már egyszersmind nyílt hűbéri hűségvállalás is jelentett.

Panek Sándor